

מספר תיק 6889-02

רביעי י"א תמוז התשפ"ד

(17.07.2024)

תביעת נזק על טמבון משומש – האם מותר להפעיל את הביטוח לפי שמאות מקובלות?

המקרה:

התובע טוען שרכבו נפגע מאחור על ידי הנתבעת שנהגה ברכב ונסעה ברוורס. הנהגת לא תבעה דבר בזמנו, אך לימים תקנה את רכבה (בעלות של כ-10,000 ₪), וחברת הביטוח שלה הגישה נגד התובע תביעת שיבוב, בטענה שהוא הפוגע.

בתגובה, ביקש התובע להפעיל את הביטוח שלו לצורך תביעה נגדית. חברת הביטוח שלו דרשה להביא חוות דעת שמאי על הנזק שנגרם לו.

הבעיה: הנזק המרכזי הוא בטמבון קדמי שכבר היה שבור ומוזנח עוד לפני התאונה. האברך יודע שאין כמעט נזק חדש, אך לפי שמאות סטנדרטיות, ההערכה תהיה לפי עלות טמבון חדש.

התובע מעוניין להגיש את השמאות המלאה לחברת הביטוח בטענה שרק באופן הזה הוא יכול לקבל את המגיע לו על הנזק שנגרם, לטענתו, כתוצאה מנהיגה לא זהירה של הנתבעת.

וְשָׁמְרוּ דְּרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ברמת השרון, רחוב בית גוברין 4, סניף של בית הדין 'כרמי משפט' ענב

הנתבעת לעומתו, טוענת שאין לה שום חיוב לשלם על נזק כאשר הדבר הניזוק היה כבר פגוע, באופן משמעותי יותר, קודם התאונה. אין משמעות לנזק שולי בטמבון שהיה כבר פגוע באופן ניכר, ואין לה חיוב לשלם על כך – גם אם חברת הביטוח לא תסכים להגיש תביעה בלי שמאות כזו.

השמאות הזאת איננה נכונה כיוון שהיא כלל לא משקפת את רמת הפגיעה האמיתית שנגרמה במקרה הנידון.

פירוט פסק הדין:

כאשר אדם מזיק לחברו בממון, גם בשוגג, חייב לשלם (ב"ק כו ע"א; שו"ע חו"מ סימן שצג ס"א). במקרה דנן, לשיטתו של האברך, האישה פגעה ברכבו. אף שאין בידו לתבוע בבית דין על הנזק המדויק בשל קושי ראיתי, מכל מקום הוא ודאי ניזוק, וזכותו לפעול להצלת ממונו.

וכבר פסק הרמב"ם (חובל ומזיק פרק ו הלכה ג): "כל המזיק ממון חברו חייב לשלם מה שהזיק, בין שהיה שוגג... בין שהיה אנוס...". אמנם במקרה של ספק – המוציא מחברו עליו הראיה" – אך כאן אין ספק בפגיעה עצמה, אלא רק בשיעור הנזק המדויק.

אמנם בדיני תורה אין שמים לפי שווי תיקון אלא לפי ירידת ערך ממונית (כדברי המשנה בב"ק שמים כמה היתה שווה וכמה היא שווה). אבל ההליך הנוכחי איננו שומת בית דין אלא תביעה לפי נהוגי הביטוח, שתנאיהם שונים מהדין המקורי.

זוהו יסוד גדול שמובא בדברי הפוסקים בני זמננו, ובהם הגאון ר' זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל: שמנהג המדינה בביטוח יוצר חיוב הדדי מחייב בין המבוטח לבין חברת הביטוח, גם כאשר אינו תואם את דיני הנזיקין של תורה, מפני שזהו תנאי מוקדם ומוסכם בקניין.

בענייננו, מקובל בענף הביטוח לשום לפי עלות חלק חדש – גם כשהניזק היה בלוי. ולכן כאשר תביעת הביטוח נעשית בין שני גופים מבוטחים, כל צד פועל על פי הכללים שגיבש עם מבטחו. זוהי שפה מוסכמת וברורה של התקשרות, ולא גדר של תביעה שקרית או גזל.

וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ברמת השרון, רחוב בית גוברין 4, סניף של בית הדין 'כרמי משפט' ענב

שיקול חשוב שהוזכר על ידי רבים, ובפרט בשם הגרז"ן גולדברג, הוא שמבוטח משלם מדי חודש מתוך ציפייה שביום הצורך יכסה הביטוח את הנזק על פי נהוגי הענף, כולל שמאות על חלקים חדשים. נמצא שהצדק ההסכמי מחייב תשלום מלא לפי שמאות, גם כשהחלק לא היה חדש קודם לכן, ודווקא כך נשמרת ההגינות בין מבטח למבוטח.

ולפיכך, גם אם דיני נזקין של תורה לא היו מחייבים כאן – מכל מקום בתביעת ביטוח, המוסכמות הללו הן גדר של תנאי מחייב על שני הצדדים, ונחשב לחיוב גמור.

עם זאת, חובה להדגיש: נראה שאם האברך מציג מצג שווא שלפיו החלק היה חדש, הרי זה שקר ואסור מן התורה (שמות כ, טז; ויקרא יט, יא), ואף מבטל את ההיתר מכוח ההסכם הביטוחי. רק כאשר מוצגת מציאות כמות שהיא, והשמאות נעשית בידיעת כל הצדדים – מותר לסמוך על תוצאתה.

והוא הדין כאן, כשהשמאי רואה שהטמבון בלוי, אך שומא היא לפי תקן אחיד – מותר לתבוע, בתנאי שלא הוצג החלק כבר תמים ושלים.

פסק הדין:

נראה לצדד להתיר, שתובע רשאי להורות על תביעת הביטוח על פי הנהוג. שכן הנתבעת פגעה בו בודאות, והוא נצרך לתביעה נגדית כדי לקבל את המגיע לו (עבור חלק אחר שודאי ניזוק) וכן להינצל מחיוב שווא. השמאות נעשית לפי כללי הביטוח המקובלים, שהם עצמם בבחינת חיוב מכוח מנהג המדינה וקניין, ובפרט כשיש אינטרס הדדי בין מבטח למבוטח.

בית הדין פנה להתייעצות נוספת עם דיין מומחה בתחום לשם נתינת הפסק הסופי

בכבוד רב

שי שאולין

אב"ד רמת השרון, סניף בית הדין 'כרמי משפט' בענב

וְשִׁמְרוּ דְרֹךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין ברמת השרון, רחוב בית גוברין 4, סניף של בית הדין 'כרמי משפט' ענב

וְשָׁמְרוּ דְּרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט

בית הדין כרמי המשפט ענב. סניף רמת השרון. טל': 0542447766 0585858750 מייל:
karmeimishpat@gmail.com